

Malmö högskola

Lärarytbildningen

Barn Unga Samhälle

Examensarbete

15 högskolepoäng

Samlingen på förskolan

Lärandesituation eller rutin?

Circle time in pre-school – a context of learning or a matter of routine?

Camilla Aderup Hansson

Ulrika Visuri

Lärarexamen 210 högskolepoäng

Barndoms- och ungdomsvetenskap

Slutseminarium: 2008-01-17

Examinator: Fredrik Schoug

Handledare: Fanny Jonsdottir

Abstract

Titel: Samlingen på förskolan Lärandesituation eller rutin?

Författare: Camilla Aderup Hansson och Ulrika Visuri

Syftet med detta arbete är att beskriva vad som är en meningsfull samling för personalen och för barn i åldern 4 – 5 år. Vi vill undersöka om barnen har något inflytande i samlingsituationen och ta reda på om pedagogerna anser att samlingen kan ha betydelse för barnens lärande. Vår förhoppning är att personalen ska reflektera över innehållet i sina samlingar. För att få en inblick i varför dagens förskolor har samling beskriver vi i arbetet kort om uppkomsten och historiken av samlingen. Vi har gjort kvalitativa intervjuer med utvalda barn samt enkätundersökningar med personalen och observerat samlingar vid ett flertal tillfällen på tre olika förskolor i Skåne. Vi har ett sociokulturellt perspektiv som teoretisk utgångspunkt i arbetet där fokus är samspelet mellan individer. Samlingen kan ses som ett utmärkt sätt att lära av varandra men den kan också ses som ett avbrott i barnens fria lek.

Genom kvalitativa intervjuer och ostrukturerade observationer samt enkäter fick vi utifrån pedagogerna och barnens perspektiv, fram vårt resultat. Resultatet visar att samlingen ser likadan ut på de tre avdelningar vi undersökt. På alla tre avdelningarna har de någon form av upprop som inleder samlingen. Sång, rim, ramsor, lekar och sagor är också något som ser likadant ut på de tre avdelningarna. De har någon form av avslutning som t.ex. att lämna samlingen efter färger på klädesplagg. Barnens svar och tankar om samlingen var nästan identiska trots att de går på olika förskolor. Samtliga barn sa att barnen och fröknarna sitter i en ring på golvet när det är samling. Att det är fröknarna som bestämmer vad som ska ske på samlingen var barnen överens om på samtliga avdelningar. Vi kom även fram till att samling är något som barnen vill ha och som de frågar efter de dagar man på förskolan inte har samling. Samlingen är en omtyckt rutin på förskolan av barnen medan många pedagoger ser det som en fruktstund och inte en genomtänkt pedagogisk verksamhet.

Nyckelord: Förskola, Lärande, Medinflytande, Samling, Sociokulturellt perspektiv

Förord

Tack till all personal som deltagit i vår undersökning. Utan er ovärderliga hjälp och era erfarenheter hade vi inte kunnat genomföra detta arbete. Tack alla härliga barn för att vi fick låna er till våra intervjuer. Vi vill också tacka alla er som hjälpt oss under arbetets gång med att läsa och kritiskt granska vårt arbete. Särskilt tack till vår handledare; Fanny Jonsdottir, för ditt enorma engagemang och alla intressanta samtal under hösten.

Camilla och Ulrika

Innehåll

<u>1</u>	<u>Introduktion.....</u>	<u>7</u>
1.1	Syfte och frågeställningar.....	8
1.2	Teoretisk utgångspunkt.....	8
1.3	Arbetets disposition.....	9
<u>2</u>	<u>Kunskapsbakgrund.....</u>	<u>11</u>
2.1	Historisk tillbakablick.....	11
2.2	Sociokulturellt perspektiv.....	13
2.3	Samlingen.....	14
<u>3</u>	<u>Metodbeskrivning.....</u>	<u>17</u>
3.1	Metodval.....	17
3.2	Urval.....	19
3.3	Genomförande.....	20
3.4	Forskningsetiska överväganden.....	22
3.5	Analysbeskrivning.....	23
3.6	Arbetsfördelning.....	24
<u>4</u>	<u>Resultatredovisning.....</u>	<u>25</u>
4.1	Personalens tankar kring den dagliga samlingen.....	25
4.1.1	Samlingarnas innehåll.....	25
4.1.2	Samlingens organisation.....	27
4.1.3	Barnens möjlighet att påverka samlingen.....	28
4.1.4	Vad pedagogerna vill att barnen ska lära sig under samlingen.....	29
4.1.5	Våra slutsatser av enkätstudien.....	30
4.2	Hur samlingen gestaltar sig på våra tre förskolor.....	31
4.2.1	Samlingens organisation.....	31
4.2.2	Samlingarnas innehåll.....	32
4.2.3	Våra slutsatser av observationsstudien.....	35
4.3	Barns tankar kring samlingen.....	35
4.3.1	Våra slutsatser av barnintervjuerna.....	36
<u>5</u>	<u>Diskussion.....</u>	<u>37</u>
5.1	Metoddiskussion.....	37
5.2	Avslutande diskussion.....	38

5.3 Sammanfattning.....	39
5.4 Förslag på vidare forskning.....	39
Referenslista.....	41
Bilagor	42

1 Introduktion

Vi vill med denna undersökning ta reda på om samlingen på de förskolor vi undersökt arbetar efter det som står i Lpfö 98. Vår uppfattning om samlingen är att den ofta utförs på ren rutin för att man i förskolan alltid har gjort på ett visst sätt vad gäller samling. I Läroplanen för förskolan (Lpfö 98) står det *”Förskolan skall lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet”* (Skolverket, 2006; 4). Det som intresserar oss är om förskolan lever upp till detta uppdrag i de så kallade samlingsituationerna.

Vi anser att studien är yrkesrelevant med tanke på att det, enligt oss är viktigt att alla barn får synas och vara med och bestämma vad samlingen ska innehålla. Under utbildningens verksamhetsförlagda tid har båda reflekterat över att samlingen är ett viktigt och ständigt återkommande moment i dagsrutinen och att det är pedagogerna som bestämmer vad som ska hända på samlingen. Barnens låga ålder i förskolan gör det svårare för dem att komma till tals, men de pedagoger som arbetar med denna åldersgrupp bör ha kompetens att möta och ta tillvara barnets intressen oavsett ålder. Lpfö 98 behandlar de mål som förskolan ska sträva mot och ett relevant mål för undersökningen är: *”barnen utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation”* (Skolverket, 2006;11).

Under utbildningens gång och i takt med att den pedagogiska kunskapen växt har båda reflekterat över samlingens innehåll och utveckling, om det finns någon röd tråd i samlingen under en vecka eller om det är yttre omständigheter som styr utvecklingen hur samlingen på förskolan ska se ut från en dag till en annan. Enligt erfarenhet är det endast pedagogerna som bestämmer innehållet i samlingen. För oss känns det viktigt att ta reda på om pedagogerna på de utvalda förskolorna arbetar efter läroplanens mål för förskolan. Utifrån läroplanens mål (Skolverket, 2006) har fokus lagts på följande mål i detta arbete:

Förskolans uppdrag är att lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten skall vara rolig trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan skall erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg fostran och lärande bildar en helhet

(a.a., s. 4).

Lärandet skall baseras på såväl samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen skall ses som en aktiv och viktig del i utveckling och lärande. Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själv som lärande och skapande individer

(a.a., s. 6).

Barnen ska utveckla sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation

(a.a., s. 11).

Dessa mål tar upp det som enligt oss är viktigt i en god pedagogisk verksamhet där barnen sätts i fokus. För att få en bra pedagogisk verksamhet måste samspelet mellan barn och vuxna fungera.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att beskriva vad som är en meningsfull samling för personalen och för barn i åldern 4 – 5 år. Vi vill undersöka om barnen har något inflytande i samlingssituationerna och ta reda på om pedagogerna anser att samlingen kan ha betydelse för barnens lärande.

Vi utgår från följande frågeställningar:

Hur tänker barn och personal kring den dagliga samlingen på en avdelning på tre olika förskolor?

Hur gestaltar sig samlingen på förskolan för barn 4 – 5 år?

Hur uppfattar barnen på förskolan sitt inflytande över innehållet i samlingen?

1.2 Teoretisk utgångspunkt

I vårt arbete har vi Lena Rubinstein Reichs (1993) avhandling *Samling i förskolan* och ett sociokulturellt perspektiv som teoretisk utgångspunkt. I det sociokulturella perspektivet läggs

fokus på samtalets betydelse för barnens samlärande. Vi vill undersöka om detta eftersträvas i samlingen på de tre avdelningarna där vi samlar in vår empiri. För att samla in empirin är det tre metoder som varit relevanta att använda. Det är anonym enkät, observationer och barnintervjuer på en avdelning på tre olika förskolor.

1.3 Arbetets disposition

Arbetet är uppbyggt på fem kapitel och här ges en sammanfattande beskrivning av dessa.

I kapitel 2 görs en kunskapsbakgrund, där det tas upp ett historiskt perspektiv på hur samlingen sett ut innan Lpfö 98 kom. Ett sociokulturellt perspektiv är den teori som använts och den presenteras här.

I kapitel 3 finns en metodbeskrivning där metodvalet beskrivs och vilka urval som gjorts. Genomförandet av insamlingen av empirin berättas det om här samt de forskningsetiska överväganden som gjorts. Här finns också en analysbeskrivning där det beskrivs hur empirin bearbetats.

I kapitel 4 redovisas resultatet av enkätundersökningen, observationerna och barnintervjuerna.

I kapitel 5 kommer den avslutande diskussionen där en kritisk granskning av resultat och metodval görs.

2 Kunskapsbakgrund

I detta avsnitt görs en historisk tillbakablick och det redogörs för hur den svenska förskolan uppstått. Ett sociokulturellt perspektiv ligger till grund för arbetet och kommer också förklaras närmare. Tidigare forskning inom området kommer också att presenteras i detta kapitel.

2.1 Historisk tillbakablick

Friedrich Fröbel (1782-1852)

Den tyska pedagogen Friedrich Fröbel är grundaren till Kindergarten som är den tyska motsvarigheten till den svenska förskolan. Fröbel provade på många olika yrkesområden innan han bestämde sig för att bli pedagog. År 1837 bildade Fröbel en egen uppfostringsskola för små barn och det var denna småbarnsskola han gav namnet Kindergarten (Rubinstein Reich, 1993;90).

Barnträdgården

I Sverige öppnade Ellen och Maria Moberg barnträdgården 1899 och den var starkt Fröbelinspirerad. Denna barnträdgård var öppen för borgarklassens barn men systrarna Moberg ville även öppna den typ av barnträdgård som Fröbelrörelsen ansåg som den viktigaste, folkbarnträdgården. År 1904 öppnades i Sverige den första folkbarnträdgården där borgarbarn gick tillsammans med arbetarbarn. Denna kallades Fröbelstugan och dess mål var att motverka klassmotsättningar. Precis som i dagens förskola skulle ledarinnan veta varför hon valde ett visst innehåll i verksamheten och hur barnens utveckling kunde stimuleras. Barnens behov och kunskaper om sig själv och sin omgivning skulle också tillgodoses och verksamheten skulle anpassas efter barnens egna intressen (Kihlström, 1995;15;16).

Samlingens begynnelse

Rubinstein Reich (1993) skriver i sin avhandling *Samling i förskolan* att Fröbel la stor vikt vid att ta upp de geometriska formerna med barnen. Mest av allt la han ner tid på cirkelns betydelse, barnen skulle röra sig fritt i rummet i cirklar eller sitta i en cirkel när de var samlade. Fröbel såg cirkeln som ett oändlighetsbegrepp som varken hade början eller slut och detta bidrog till en känsla av social samhörighet. För att kunna utgöra en cirkel är alla lika viktiga, då bildas en helhet. Innehållet i Frøbels samlingar handlade mycket om natur, årstider

och rytmik. Han tyckte också det var viktigt med en utveckling av kropp och själ därför omväxlades stillasittande i grupp med olika rörelselekar (Rubinstein, Reich, 1993;92;93).

Förskolans styrdokument innan Lpfö 98

I Barnstugeutredningens betänkande (SOU:1972:26) sägs det att i en stor grupp får barnen ytterst lite tid att yttra sig och personalen lägger fokus på att hålla kvar barnens intresse. Det kan verka talhämmande att ha samtal i stora grupper. Vid de tillfällen man ska ha en gemensamhetsupplevelse i stor grupp rekommenderas musik eller rörelse.

I Barnstugeutredningen (SOU:1972:26) ansåg man att ett så kallat dialogpedagogiskt arbetssätt skulle ligga till grund för verksamheten på förskolan och det skulle bygga på en individ anpassad dialog mellan vuxen och enskilt barn. Samtalet mellan vuxen och barn fick större betydelse och vikten låg på att barnen skulle utvecklas till självständiga människor som kunde påverka och förändra sin situation på förskolan. Barnstugeutredningen varnade för en organiserad gruppsamvaro.

Samvaron i grupp kan lätt tendera att bli en organisation i flock, alla gör samma sak samtidigt även då en individualisering eller uppdelning i mindre grupper är att föredra. Det fordras målmedveten ansträngning från personalens sida att undvika dessa tendenser och att istället individualisera inom gruppens ram (SOU: 1972:26.,s. 204).

Pedagogiskt program för förskolan kom ut 1987. Det var ett ramprogram som tog upp förskolans uppgifter och målen med den pedagogiska verksamheten. Den behandlade barns uppväxt och utveckling samt angav principer för innehåll och arbetssätt i förskolans verksamhet. Socialstyrelsen sade att en av förskolans uppgifter var att tillsammans med föräldrarna förbereda barnet för samhället och därigenom bidra till dess fortbestånd och utveckling. Förskolan skulle ta hand om barnen när föräldrarna arbetar eller studerar och då förena omsorg om barnen med pedagogiskt stöd i en god pedagogisk verksamhet. Pedagogerna skulle också se till att varje barn gavs förutsättningar att utvecklas efter sin förmåga och att de utvecklar samarbetsförmåga. Programmet utgick från att utveckling sker i ett växlingsspel mellan barnet och dess omgivning (Socialstyrelsen, 1987;3).

2.2 Sociokulturellt perspektiv

I ett sociokulturellt perspektivs syn på lärande, ligger fokus på att människor lär av varandra i samtal och i samspel. Pedagogens roll är att skapa rätt miljöer som utvecklar och stimulerar kunskapssökande och nyfikenhet. När man inom pedagogiken talar om kunskapsutveckling och lärande är det framförallt Vygotskij som lyfts fram (Säljö, 2003). Utgångspunkten för arbetet är det ett sociokulturellt perspektiv där fokus ligger på att barnen lär tillsammans. Vi jämför detta sociokulturella perspektiv med Lpfö 1998 som säger att:

Lärandet skall baseras på såväl samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen skall ses som en aktiv och viktig del i utveckling och lärande. Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själv som lärande och skapande individer (Skolverket, 2006;6).

Detta kopplas till undersökningen om pedagogerna använder samlingen, vilken bygger på samtal, som en lärandesituation? Ett sociokulturellt perspektiv som bygger på samtalet mellan individer är mest relevant för vårt arbete.

Vygotskij

Psykologen Lev Vygotskij (1896 -1934) föddes i Vitryssland. Han var en tidig förespråkare inom den teori om inläring som kom att kallas det sociokulturella inlärningsperspektivet. Vygotskij menade att barnet aktivt bygger upp sin kunskap om världen och han betonade att barnet ingår i ett socialt och kulturellt sammanhang. Utvecklingen skall också ses som ett resultat av barnets sociala samspel med föräldrar, syskon, pedagoger och med andra barn. Pedagogen ska använda språket och tänkandet som ett redskap för samspel och lärande (Hwang & Nilsson, 2004). Att klara något tillsammans ansåg Vygotskij vara en viktig del i den sociala utvecklingen. Han menade också att vikten av uppgifterna barnen får av pedagogerna bör ligga en bit över deras utvecklingsnivå för att utmana deras tänkande. Vygotskij menade att individen ständigt befinner sig under utveckling och förändring och har i varje situation möjlighet att ta över och ta till sig, *appropriera*, kunskaper från våra medmänniskor i samspelssituationer. Vygotskij talar om den proximala utvecklingszonen, med detta menar han vad en individ kan prestera ensam och utan stöd och vad han/hon kan prestera under en vuxens ledning eller i samarbete med mer kapabla kamrater. Som pedagog ska vi låta barnet möta

krav och utmaningar som det kan klara av genom att anstränga sig eller få stöd från en mer erfaren individ (Hwang & Nilsson, 2004;50). I samspelet med andra konstruerar barnet sina nya kunskaper eller omstrukturerar gamla erfarenheter och har på så sätt utvecklats. Genom att pedagogen utmanar barnets tankar och funderingar om en viss företeelse, så utvecklas ny kunskap och nya tankar (Säljö, 2003).

2.3 Samlingen

Vi kommer här att beskriva begreppet samling. Hur den kan gestaltas på förskolan och ge en tydlig bild av innebörden. Rubinstein Reich (1993) har skrivit en avhandling som heter *Samlingen i förskolan*. Hon skriver att det endast finns ett fåtal svenska och utländska undersökningar av samlingens förekomst och upplägg. Hennes avhandling har varit en av de viktigaste i vår undersökning trots att den kom för nästan femton år sedan. Vi har också haft Granberg (1999) och Walch (1987) som underlag för vårt arbete. Det finns idag ingen nyare forskning inom detta område.

Med begreppet samling menas en inplanerad, tidsbegränsad, vuxenledd pedagogisk aktivitet. Samlingen har funnits sedan 1880- talet i den svenska förskolan. Inför en grupp barn förklarar, berättar och förbereder pedagogerna barnen för ett bestämt ämne (Walch, 1987;23). Walch (1987) kom i sin undersökning fram till att samlingen var en fast rutin på förskolan och den varade mellan tio och trettio minuter. Samlingen var oftast klockan nio på förmiddagen. Redskap som användes på samlingen var läsning, sång, diskussioner, skapande verksamhet, berättelser och lekar. Det förekom olika teman som var återkommande på samlingen. Det kunde vara teman om kroppen, djur/växter, högtider och färg/form (a.a.).

Även Rubinstein Reich (1993) kom fram till detta resultat i sin avhandling *Samling i förskolan* som kom sex år efter Walchs (1987). Rubinstein Reich säger i sin avhandling att samlingen är mellan fem minuter och en timme lång, med ett genomsnitt på tjugo minuter. I avhandlingen kategoriserar hon samlingen under innehåll och organisation där hon redovisar att det finns gemensamma nämnare på de undersökta förskolorna. Det gemensamma innehållet var bland annat upprop, genomgång av almanackan, samtal, lek och att sjunga. Vad gäller organisationen på de undersökta förskolorna så fanns det någon form av avslutning på samlingen, t.ex. fick barnen lämna ringen efter färger på sina kläder. Samlingen organiserades alltid i en cirkel och

alltid på samma plats, den förekom alltid vid samma tidpunkt och barnen och pedagogerna satt på bestämda platser i cirkeln. Med detta menar Rubinstein Reich att samlingen är en ritual vilken kan ses som en rutin, något man gör varje dag och detta skapar en trygghet för barnen och pedagogerna (Rubinstein Reich, 1993).

Rubinstein Reich (1993) skriver att samtalen under samlingen benämns som *språkspelet eller det pedagogiska spelet* med detta menar hon att pedagogen dominerar samtalet både kvalitativt och kvantitativt. Pedagogen har makten att lägga beslag på talutrymmet och möjligheten att introducera nya ämnen. De ställer ofta frågor som är ledande och lägger gärna svaren i munnen på barnen istället för att låta barnet vara en självständigt tänkande individ (a.a., s. 45).

I samlingarna som Rubinstein Reich (1993) belyser i sin avhandling framkommer det att barnens egna upplevelser och erfarenheter saknas i samlingen. Barnen måste acceptera att den som leder samlingen bestämmer. Inte i något fall fick en enskild upplevelse från ett barn vara kärnan i samtalsämnet vid samlingen (a.a., s. 45).

Granberg (1999) skriver i *Småbarnsmetodik – omsorg, lek och ramsor* att samlingen är en liten del av förskolans vardag men att den anses vara viktig för att skapa grupptillhörighet samt att barnen ska lära sig att lyssna och prata i en grupp och på så sätt lära sig turtagning. När en samling planeras bör pedagogerna ta hänsyn till barnens ålder, utvecklingsnivå och intresse. Pedagogen bör också tänka på att de mindre barnen kan ha mer spring i benen och att deras uppmärksamhet riktas på något annat än samlingen (Granberg, 1999).

3 Metodbeskrivning

I detta avsnitt beskrivs de olika metoder som använts i arbetet. Det görs en beskrivning av undersökningsgrupper och tillvägagångssätt vid insamlingen av det empiriska materialet. De metoder som används i undersökningen av *Samlingen på förskolan* är enkät med uppföljande intervju, observation och barnintervjuer. Vi valde tre olika undersökningsmetoder efter att ha läst Johansson och Svedners (2001) bok *Examensarbete i lärarutbildningen*. De föreslår att i ett examensarbete bör man alltid använda minst två olika metoder för att uppnå ett säkrare resultat, ifall de använda metoderna visar på samma typ av samband får man ett mer tillförlitligt underlag för sina slutsatser. En annan fördel är att man i analysen kan tränga djupare in i problemställningen, belysa den grundligt och därmed komma fram till något nytt eller tidigare förbisett (a.a., s. 23).

3.1 Metodval

Intervju

Arbetet bygger på en kvalitativ studie som innebär att man undersöker relationer och samspel mellan människor. I en kvantitativ studie är man mer inriktad på en individ i taget (Lökken & Söbstad, 1995).

Vid en kvantitativ intervju har frågor utformats i förväg och skrivits i en viss ordning (Lökken & Söbstad, 1995). Kvalitativa intervjuer har, till skillnad från kvantitativa, inga fasta frågor utan endast frågeområden (Johansson & Svedner, 2001). För att få svar på våra frågor har kvalitativa intervjuer med öppna frågor till utvalda barn på förskolorna gjorts. Johansson och Svedner (2001) skriver att syftet med kvalitativa intervjuer är att ge så uttömmande resultat som möjligt om det intervjun behandlar (a.a.). Patel & Davidsson (2003) säger i sin bok *Forskningsmetodikens grunder* att med kvalitativa intervjuer menas sådana som är personliga i den meningen att intervjuaren träffar intervjupersonen och genomför intervjun och får på så sätt en djupare inblick i det egna materialet (a.a.). Det är svårt att anteckna allt som sägs under en intervju därför användes bandspelare vid intervjutillfällena. I sin bok *Att fånga lärandet* skriver Wehner-Godée (2002) att det är lättare att lyssna av ett band flera gånger för att få en uppfattning av vad intervjupersonen menar och man kan gå tillbaka och lyssna flera gånger för att få en djupare förståelse för vad intervjupersonen menar (a.a.). Barnintervjuer valdes därför

att det är den metod som enligt oss passar bäst för att besvara frågan Hur tänker barn kring den dagliga samlingen? Genom att inte ställa konkreta frågor utan använda oss av frågeområden blir det mer som ett samtal med barnen och då får man en tydligare bild av hur barnen uppfattar samlingen på förskolan. Barnen blev intervjuade en och en för att de inte skulle bli påverkade av varandras svar.

Observation

Observationer av samlingar har gjorts vid nio olika tillfällen på förskolorna. Observation valdes för att undersöka hur samlingen gestaltar sig, samt för att få en uppfattning om personalen använder samlingen som en lärande situation. Strukturerad observation jämfördes med ostrukturerad för att se vad som var bäst för arbetet. En strukturerad observation är planerad, man har i förväg bestämt vad man ska titta på, i vilken ordning och hur länge (Johansson & Svedner, 2001). Under en ostrukturerad observation noterar man när något sker och den är inte planerad in i minsta detalj. Under en ostrukturerad observation använder man ingen typ av listor eller observationsscheman utan man iakttar beteende och händelser och skriver ner det man ser (Bell, 1993/2006). Observationerna som gjordes var ostrukturerade, detta för att inhämta så mycket information som möjligt. Vi valde bort att använda videokameran under observationerna för att det inte fanns utrymme på förskolorna att filma, alla tre förskolorna har ont om plats där samlingarna hålls. På Förskolan Ananasen var det dessutom renoveringsarbete så därför fanns det ingen möjlighet att videofilma. När man ska samla information är observationer framförallt användbara inom områden som rör beteenden och skeenden i naturliga situationer (Patel, & Davidsson, 2003).

Enkät

Enkäter har använts för att få personalens syn på samlingsituationen. När man arbetar med enkäter är det viktigt att göra noggranna förberedelser. Den första förberedelsen som görs är att granska innehållet i enkäten. Finns alla aspekter i frågeställningarna med i enkäten? Får vi svar på våra undringar vad gäller syftet med vår undersökning? (Johansson & Svedner, 2001). Man måste också ställa sig frågan om alla frågorna verkligen behövs. Det gäller att vara kritisk och stryka alla frågor av typen ”kan vara bra att veta”. Enkäter har ofta en tendens att innehålla för många frågor som gör det tröttsamt för personerna som ska besvara dem. När man använder sig av enkäter kan man inte personligen motivera personerna vid besvarandet av

enkäterna och då kan för många frågor leda till att personerna inte bryr sig om att överhuvudtaget svara på enkäten (a.a.). Det är viktigt att klargöra på vilket sätt individens bidrag kommer att användas, om det är konfidentiellt eller ej. Det måste framgå i enkäten om deltagandet är anonymt eller inte. Skillnaden mellan anonymt och konfidentiellt är att om en enkät är anonym, finns varken namn, nummer eller annan möjlighet till identifiering. Är enkäten däremot konfidentiell är handlingarna hemlig för utomstående (Patel & Davidsson, 2003). Den anonyma enkäten valdes därför att vi trodde att svaren från pedagogerna skulle bli ärligare då.

3.2 Urval

De tre förskolorna där vi båda sedan tidigare har etablerat goda relationer med personal och barn ligger i två olika kommuner i nordvästra Skåne. I arbetet kommer förskolorna att benämnas med Ananasen, Bananen och Citronen detta för att skydda deras identitet. Förskolan Ananasen ligger i en liten by i ett naturskönt område. Förskolan har fyra åldersintegrerade avdelningar. På förskolan finns ca 70 barn i åldern 1-5 år. Förskolan Bananen ligger i en medelstor skånsk mångkulturell stad. På förskolan finns det fyra avdelningar varav en är uteverksamhet. På förskolan finns ca 80 barn i åldern 1-5 år. Förskolan Citronen ligger i samma stad som Bananen och det finns fyra avdelningar även här. På förskolan finns ca 75 barn i åldern 1-5 år. På dessa tre förskolor är det en avdelning på varje som valts ut för vår undersökning.

Kvalitativa intervjuer med sammanlagt 13 barn på de olika förskolorna gjordes. Utav barnen var sex flickor och sju pojkar. Barnens namn i arbetet är fingerade för att skydda deras integritet. Flickorna på Ananasen heter Lotta 4 år, Anna 5 år. Pojkarna heter Viggo 4 år och Martin 5 år. Flickorna på Bananen heter Amanda 4 år och Moa 4 år. Pojkarna heter August 5 år, Anton 4 år och Mohamed 5 år. Flickorna på Citronen heter Matilda 5 år och Daniella 5 år. Pojkarna heter Hannes 4 år och Arvid 5 år.

Personalen i vår enkätundersökning är mellan 20- 60 år. 11 är förskollärare och 9 är barnskötare. På förskolan som kallas Ananasen i arbetet delades det ut tio enkäter och utav dem besvarades åtta stycken. På förskolan Bananen delades det ut sex enkäter och samtliga besvarades. På förskolan Citronen delades fyra enkäter ut och alla besvarades. Eftersom den

anonyma enkätundersökningen valts kommer personalen inte att benämnas med namn i arbetet.

3.3 Genomförande

Här kommer en beskrivning av hur genomförandet av de olika metoderna i undersökningen gått till.

Enkätundersökningen

Enkäterna (se bilaga 3) lämnades ut i god tid på alla tre förskolorna, för att personalen skulle ha gott om tid på sig att besvara den. Pedagogerna påmindes efter två veckor så att de inte skulle glömma bort oss. Enkäterna hämtades personligen av oss efter fyra veckor och då tillfrågades pedagogerna om det var något de undrade över angående enkäterna. I enkäten bifogades ett brev där det talades om vilket syftet med undersökningen var samt att alla inlämnade uppgifter kommer att behandlas med sekretess. Personalen informerades om att de kunde avbryta sin medverkan när helst de ville och att de var välkomna att ställa frågor till oss om de undrade över något (Vetenskapsrådet, 2002).

Observationsstudien

Att gå ut och observera på förskolorna har varit väldigt intressant. Genom observationerna har frågeställningen hur samlingarna gestaltar sig för barn 4-5 år besvarats. Under observationstillfällena har det varit möjligt att se om personalen använder samlingen som en lärandesituation.

På en avdelning på Ananasens förskola har Camilla gjort observationer vid tre olika samlingstillfällen. Vid alla tre observationstillfällena satt Camilla en bit ifrån cirkeln med papper och penna och förde löpande protokoll över hur samlingen gestaltade sig samt pedagogernas samspel med barnen och andra vuxna som var delaktiga under samlingen. Samlingarna varade ca 20 minuter.

På en avdelning på förskolan Bananen har Ulrika gjort observationer vid fem olika samlingstillfällen. Vid alla fem observationstillfällena satt Ulrika en bit från cirkeln och förde löpande protokoll över hur samlingen gestaltade sig samt pedagogernas samspel med barnen och andra vuxna som var delaktiga under samlingen. Samlingarna varade ca 30 minuter.

På en avdelning på förskolan Citronen gjordes endast en observation av oss båda tillsammans. Vi satt vid ett bord en bit från cirkeln och Camilla observerade pedagogernas samspel med barnen och andra vuxna som var med i samlingen. Ulrika observerade hur barnen är delaktiga under samlingen. Båda förde löpande protokoll under hela samlingen som varade i en och en halv timme. Att vara två under observationen var bättre än att observera ensam, koncentrationen kunde då läggas på olika saker och det blev mer material att analysera.

Barnintervjuerna

Gensvaret från barnens föräldrar var väldigt positivt, att det gick bra att intervjua deras barn. Efter insamlingarna av tillståndslapparna (se bilaga2) valdes fem barn ut från respektive avdelning för intervju. Vi hade bestämt att spela in intervjuerna för att kunna bearbeta materialet i lugn och ro efteråt samt för att inte missa viktiga detaljer. Detta gick dock inte att genomföra på förskolan Ananasen på grund av att en ombyggnation pågick och det blev störningar vid inspelningen. Därför blev det bara papper och penna vid det tillfället. På de andra två förskolorna fungerade det bra att intervjua med bandspelare.

Intervjufrågorna (se bilaga4) till barnen ställdes medvetet som öppna frågor. Detta för att få igång ett samtal med barnen istället för en i förväg förutbestämd intervju.

På avdelningen på Ananasen gjorde Camilla intervjuer med Lotta 4 år, Anna 5 år, Viggo 4 år och Martin 5 år. Tyvärr föll en intervju bort på grund av sjukdom. Intervjuerna gjordes under två dagar eftersom det passade bäst in i förskolans planering. Barnen intervjuades enskilt i ett kuddrum för att få lugn och ro. Camilla och det intervjuade barnet satt på myskuddar på golvet och delade på ett paket russin. Intervjuerna skevs ner med papper och penna vilket var det enda sättet som fungerade på denna förskola vid just dessa tillfällen pga. ett renoveringsarbete. Intervjuerna varade tio minuter per barn.

På avdelningen på Bananen gjorde Ulrika intervjuer med Amanda 4 år, Moa 4 år, August 5 år, Anton 4 år och Mohamed 5 år. Intervjuerna gjordes utomhus under en dag. Ulrika och det intervjuade barnet gick till en plats en bit ifrån den övriga barngruppen för inte bli störda. Alla intervjuerna spelades in på bandspelare och stödanteckningar fördes vid sidan om. Detta ifall inspelningarna inte skulle fungera. Intervjuerna varade mellan fem och tio minuter per barn.

På avdelningen på Citronen gjordes intervjuerna av oss båda i ett planeringsrum för att få avskildhet. De intervjuade barnen var Matilda 5 år och Daniella 5 år, Hannes 4 år och Arvid 5 år. Även här föll tyvärr en intervju bort och det fanns endast tillstånd att intervju fem barn. Intervjuerna spelades in på bandspelare samtidigt som anteckningar gjordes vid sidan om. Intervjuerna på Citronen varade tio minuter per barn.

3.4 Forskningsetiska överväganden

I Vetenskapsrådets (2002) *Forskningsetiska principer* skrivs det om fyra huvudkrav som ska användas vid forskningsetiska övervägande i en studie. Kraven kallas för *informationskravet*, *konfidentialitetskravet*, *samtyckeskravet* och *nyttjandekravet*. Dessa krav är till för att individen ska skyddas vid forskning. *Informationskravet* innebär att forskaren ska informera de berörda personerna om forskningsuppgiftens syfte (Vetenskapsrådet, 2002, s7-9). Med detta menas att det är viktigt att undersökningdeltagarna får veta att det är frivilligt att delta i studien och att de kan avbryta sin medverkan när som helst. I *samtyckeskravet* står det om deltagarnas rätt att själv bestämma hur länge de vill delta i studien. Med *konfidentialitetskravet* menas att alla uppgifter kring deltagarna ska förvaras så att inga obehöriga kan komma åt dem. Dessa uppgifter kan vara av etiskt känslig karaktär som kan skada deltagaren och dennes omgivning. Det sista kravet är *nyttjandekravet* och det innebär att uppgifter insamlade om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet, 2002., s. 12-14).

Förfrågningar om tillåtelse att intervju barnen lämnas till alla fyra och femåringarnas föräldrar på de tre förskolorna som valts ut, (se bilaga 2) detta eftersom barnen är under femton år (Vetenskapsrådet, 2002., s. 9). Vi förklarade för både barnen, föräldrarna och pedagogerna att ingen utomstående kommer att kunna identifiera vem som deltagit i intervjuerna eftersom fingerade namn på både barnen och förskolorna kommer att användas i arbetet. Med enkäten som lämnades till pedagogerna bifogades ett brev (se bilaga 1) där det informerades om studiens syfte och att deltagandet var frivilligt samt att de kunde avbryta sin medverkan när de ville. Det talades också om att enkäten var helt anonym både vad gäller namn, befattning och arbetsplats. Alla berörda deltagare i vår studie informerades om att allt material kommer att förstöras när studien är avslutad (a.a.).

3.5 Analysbeskrivning

Vi började med att renskriva våra observationsanteckningar vilket tog väldigt lång tid och blev många sidor text. Det renskrivna materialet från observationerna har gått genom grundligt för att se om ett gemensamt mönster i samlingsituationerna på de olika förskolorna kan hittas. Ett genomgående mönster i alla samlingar som observerats är att pedagogerna uppmanar barnen att avbryta det de håller på med för att det är samlingsdax. En annan gemensam aktivitet var sång och rörelse.

Thomasson (2002) skriver i sin bok *Refleksiva intervjuer* om transkribering av intervjuer. Hon anser att man först bör lyssna igenom banden för att få en överblick av det som sägs, sedan skriver man ut dem från ljud till papper (a.a.). Det tog lång tid att transkribera intervjuerna men vi kände att det skulle vara till stor nytta längre fram i analysen. När intervjuerna hade skrivits ut granskades och kommenterades svaren av oss. Sedan letade vi efter likheter och olikheter i intervjuerna för att se om det i svaren fanns ett återkommande mönster. Med hjälp av transkriberingarna var det lättare att gå igenom vad de olika intervjupersonerna sagt än om man skulle ha lyssnat av det från inspelningsbanden om och om igen. Efter hur barnen svarar är det är pedagogerna som i förväg bestämt vad samlingen ska handla om. Alla de intervjuade barnen tyckte att det roligaste i samlingen var att sjunga och leka.

Den anonyma enkäten valdes för att vi trodde att det då skulle ges ärligast svar från pedagogerna. Efter att ha gått igenom alla enkätsvaren kunde vi se att enkäterna var väldigt utförligt besvarade, och konstaterar att pedagogerna verkligen tagit sig tid att besvara enkäterna och beslutar i detta skede att det inte behövs några uppföljande intervjuer med pedagogerna. Vid bearbetningen av enkäten grupperades varje fråga och svar för sig och skrevs ner på blädderblockspapper. Det var väldigt tidskrävande och blev väldigt mycket material men detta var den bästa metoden enligt oss. Enkätsvaren var så utförliga och vi ville ha det samlat och lättåtkomligt för att få en överblick av svaren. Vi letade sedan efter mönster i svaren och fann att många pedagoger svarat på liknande sätt. Alla menar att samlingen är bra för gruppgemenskapen och bekräftelsen av varandra. Denna bearbetning av enkätsvaren tog lång tid men vi känner att det kommer att bli ett rättvist resultat i analysen.

3.6 Arbetsfördelning

Vi har skrivit hela arbetet tillsammans, eftersom det fungerade bäst för oss. Samarbetet mellan oss har fungerat mycket bra under hela Lärarutbildningen, så när det blev dags att skriva examensarbetet var det för oss en självklarhet att det skulle skrivas tillsammans. När intervjuer och observationer skulle göras delade vi dock på oss. Camilla gick till Ananasens förskola och Ulrika gick till Bananens förskola. Tillsammans gjordes observationer och intervjuer på Citronens förskola. Detta för att se om det blev skillnad på barnens svar under intervjuerna när man var ensam med dem eller när båda var med. Det var också intressant att se om det under observationerna stämmer att fyra ögon ser mer än två.

4 Resultatredovisning

I detta kapitel kommer vi att redogöra för resultaten av vårt empiriska material. Våra enkätsvar, observationer och barnintervjuer kommer vi att koppla till frågeställningarna, samt tidigare forskning och vår teori inom ämnet.

4.1 Personalens tankar kring den dagliga samlingen

För att besvara frågeställningen *Hur personalen tänker kring den dagliga samlingen* presenteras analyserna av det empiriska materialet från enkätstudien.

4.1.1 Samlingarnas innehåll

Analyserna visar att alla tre medverkande förskolorna har samling varje dag och innehållet i samlingen ser likadant ut på de tre förskolorna där vi gjort våra undersökningar. Moment som förekom på alla tre avdelningarna var upprop, vem är här idag? Vem saknas idag? Sagor på olika sätt t.ex. flanosagor, sagopåsar, sagokort och traditionellt uppläst saga är det förskolorna arbetar mycket med under samlingen. Färg och form är också något som är ett gemensamt innehåll i samlingen på de tre avdelningarna.

Nedan följer några citat av pedagogernas tankar kring den dagliga samlingen:

Ibland räknar vi frukt, ibland barnen. Pratar om färger eller saker t.ex. vad de gjort i helgen mm. Sagor, sånger, ramsor, flanosagor, lekar är även något vi gör. Vi äter frukt varje dag
(Förskollärare, Ananasens förskola, 2007).

När vi har samling i helgrupp är det oftast lekar och sånger. Ibland har vi namnlappar där barnen känner igen sitt namn vi räknar närvaron. Vi läser sagor har sagokort, sagopåsar, flanosagor. Vi arbetar mycket med rim och ramsor och färger och former
(Förskollärare, Bananens förskola, 2007).

Vi inleder med namnstafett, så att alla barn får säga att de är här plus vi vuxna. Vi berättar vem som är hemma, sjuka eller lediga. Vi berättar sedan vad som ska hända på förmiddagen. Vi delar oss oftast i två grupper, flicka och pojke som sedan t.ex. lyssnar på saga, har bild och form,

utelek eller gympa. Ibland leker vi lekar tillsammans och sjunger några sånger innan vi delar upp oss i smågrupper. Vi varierar oss

(Förskollärare, Citronens förskola, 2007).

Ett av strävansmålen i Lpfö 98 är ”att barnen utvecklar sin skapandeförmåga och sin förmåga att förmedla upplevelser, tankar och erfarenheter i många uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång och musik, dans och drama”(Skolverket, 2006). Efter pedagogernas svar i enkäterna kan vi utläsa att de följer läroplanerna när de planerar sin samling. Gemensamt för de tre förskolorna vi undersökt är att det finns varierande uttrycksformer som lek, bild, rörelse, sång, musik, dans och drama med som stående inlägg i samlingen vilket kan antas bidra till barns lärande.

I Rubinstein Reichs avhandling *Samling i förskolan* (1993) menar hon att det finns likartade drag i samlingarnas innehåll och upplägg i de förskolor hon undersökte. En fråga hon ställer är om angivet innehåll och upplägg gäller generellt och varför finns just detta innehåll och upplägg? Vidare säger Rubinstein Reich att samlingen utgör en tidsmässigt mycket kort del av förskoledagen. Samlingen är ett regelbundet återkommande inslag med likartat innehåll och struktur oavsett åldersfördelning i grupperna. Samtal, sång, musik, rörelse, sagor/berättelser, upprop, väder, datum och information är vanliga inslag även i den undersökning som Rubinstein Reich gjort. Enligt henne är uppropet en ritual med syftet att skapa vi känsla. Pedagogen bekräftar varje barn i samband med uppropet (Rubinstein Reichs, 1993;36;41).

Vygotskij talar om den proximala utvecklingen, med detta menar han en utveckling som ligger steget före men inte allt för långt före barnets nuvarande punkt i utvecklingen. Som pedagog ska vi låta barnet möta krav och utmaningar som det kan klara av genom att anstränga sig eller få stöd från en mer erfaren individ. Det handlar om avståndet mellan det barnet kan göra på egen hand och vad det kan åstadkomma tillsammans med någon som har mer erfarenhet (Hwang & Nilsson, 2004;50). Vi anser att den proximala zonen synliggörs bland annat i sång, musik, dans och rörelse då pedagogen styr och utmanar barnen att lära sig olika sånger och rörelser.

4.1.2 Samlingens organisation

Utav de arton enkäter vi fått in svarar sjutton pedagoger på exakt samma sätt, att samlingen är på förmiddagen och varar mellan femton till trettio minuter. Ett av svaren skiljer sig från de andra. Det är en av pedagogerna på Bananens förskola som anser att det är samling varje gång barnen samlas. Det kan t.ex. vara kring ett upphittat föremål som något av barnen hittar och blir intresserad av, då blir det en spontan samling enligt pedagogen.

Nedan följer några citat från pedagogernas enkätsvar angående samlingens organisation:

Vi har samling varje dag ca 20 – 30 minuter. Oftast sitter vi i en ring och vad vi gör är olika. Samlingen har vi på förmiddagen.

(Barnskötare, Ananasens förskola, 2007).

Vi har ofta samling, vid varje tillfälle barn samlas blir det en samling. Med andra ord flera gånger varje dag. Samlingen kan vara allt från några minuter tills intresset svalnar.” När det är jag som håller i samlingen är det barnen som styr och då kan samlingen vara när som helst under dagen

(Förskollärare, Bananens förskola, 2007).

Vi har samling fyra dagar av fem, men det ändras ibland. Våra samlingar är ca femton till trettio minuter. Vi har samlingen på förmiddagen när man är som piggast

(Förskollärare, Citronens förskola, 2007).

Det pedagogerna svarat stämmer överrens med vad Rubinstein Reich (1996) presenterar i sin bok *Samling i förskolan*. Att samlingarnas längd varierade mellan tio och trettio minuter. De förekom under hela dagen, vanligast var dock på morgonen klockan nio (a.a.). Även Walch (1987) kom i sin undersökning fram till att samlingen var en fast rutin på förskolan och den varade mellan tio och trettio minuter (a.a.).

Gemensamt på förskolorna var att under samlingen satt man i en stor cirkel på golvet. Enda sedan 1880 – talet har denna aktivitet funnits i den svenska förskolan. Den har sitt ursprung i Fröbelpedagogiken då han samlade barnen i en cirkel och sjöng sånger och hade rörelselekar. Fröbel menade att cirkeln var speciellt betydelsefull, en symbol för oändligheten, därför satt

barnen i en ring (Rubinstein Reich, 1993). Samlingarna är alltid på samma tid och plats enligt pedagogerna på de förskolor vi undersökt. Längden på samlingarna var samma på alla förskolorna, ca trettio minuter.

I några enkätsvar kunde vi utläsa att pedagogerna hellre skulle vilja ha samling i mindre grupper. De menar att det då finns mer utrymme för samtal mellan individer. Det blir också mer tid för gemenskap och samlärande. Detta stämmer överens med lärandet i ett sociokulturellt perspektiv, som lägger fokus på att människor lär av varandra i samtal och i samspel. Pedagogens roll är att skapa rätt miljöer som utvecklar och stimulerar kunskapssökande och nyfikenhet. Tillsammans med barnet söker pedagogen svar på de frågor och funderingar som kan komma upp (Dysthe, 1995).

4.1.3 Barnens möjlighet att påverka samlingen

Barns medinflytande lyfts fram som ett eget område i läroplanen för förskolan (Lpfö 98) och ingår även i förskolans värdegrundsarbete. Ett mål som förskolan ska sträva efter är att "*varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation*" (Skolverket, 2006;11). Detta är något som varje pedagog ska ha i åtanke eftersom verksamheten ska planeras efter läroplanen.

Vårt resultat visar på att pedagogerna är de som planerar inför samlingen men ibland får barnen under samlingen vara med och bestämma vilken sång eller lek de vill sjunga och göra. Dysthe (1995) skriver i sin bok *Det flerstämmiga klassrummet* att det är viktigt att barnen får känna att pedagogen lyssnar på dem och tar dem på allvar, detta för att barnen ska känna delaktighet (a.a.).

Nedan följer citat från pedagogernas enkätsvar angående medinflytande i samlingen:

Till viss del, ibland frågar man vad de vill sjunga eller leka för lek.

Vi utgår mycket från vad barnen är intresserade av och frågar efter och då får barnen medinflytande

(Förskollärare, Ananasens förskola, 2007).

För det mesta planerar personalen samlingen under sina planeringsdagar, vissa gånger frågar jag barnen vad vi ska göra men annars planerar vi

(Förskollärare, Bananens förskola, 2007).

Lite både och vi har en tanke men man försöker också ta tillvara barnens tankar och idéer. Det kan man förstås bli bättre på, vi vuxna styr mest

(Förskollärare, Citronens förskola, 2007).

Om barn ska kunna agera demokratiskt behöver de redan på förskolan få lära sig delta i demokratiska processer. För att göra barnen delaktiga handlar det om samspel mellan pedagog och barn, där pedagogen tolkar barnens agerande och kroppsliga uttryck. För att barnen ska förstå att deras åsikter har betydelse behöver vardagsinflytandet synliggöras på förskolan av pedagogerna (Skolverket, 2005).

4.1.4 Vad pedagogerna vill att barnen ska lära sig under samlingen

Syftet med vad pedagogerna anser att barnen ska lära sig under samlingen var väldigt lika på de tre förskolorna i vår undersökning. Alla ansåg att i samlingen skapas en gemenskap i barngruppen och barnen lär sig visa respekt för varandra genom att vänta på sin tur och låta alla barn prata. Att bli sedd och bekräftad varje dag var också något pedagogerna ansåg vara viktigt i samlingen. Gruppsamhållningen var något som betydde mycket för pedagogerna. Samlingen ses som ett bra tillfälle att skapa vi-känsla.

Nedan följer citat från pedagogernas enkätsvar angående lärandesituationen i samlingen:

Barnen lär sig att vänta på sin tur, så kallad turtagning och att lyssna på varandra. I samlingen bekräftar vi varandra genom uppropet. Att lära sig varandras namn, högtider och veckodagar är också viktigt. Barnen lär genom lek och samspel men i samlingen kan jag som vuxen påverka och entusiasmera deras lärande

(Förskollärare, Ananasens förskola, 2007).

I samlingen skapas gemenskap och den sociala kompetensen utvecklar man tillsammans dvs. man lär sig av varandra. Lära sig att vänta på sin tur, att det finns mer än jag, visa hänsyn och respekt för andra och att vi tänker och tycker olika, alla är lika mycket värda. Att få en

gruppkänsla på förskolan är viktigt. Att bli sedd och bekräftad, t.ex. genom namnkorten. Att ha roligt och att kunna ge och ta

(Förskollärare, Bananens förskola, 2007).

Eftersom vi berättar sagor och sjunger sånger så utvecklar barnen sitt språk och språkförståelse samt känner glädje. Gruppkänslan stärks och vi lär oss lyssna, bli lyssnade på. Att vänta på sin tur att få berätta och våga vara i centrum, vi lär av varandra

(Förskollärare, Citronens förskola, 2007).

Detta stämmer överens med vad forskningen säger om samspel. Det sociala samspelet med andra människor är en viktig del i barns utveckling och lärande (Säljö, 2003). Även Granberg (1999) skriver att samlingen är en liten del av förskolans vardag men den anses vara viktig för att skapa en grupptillhörighet samt att barnen ska lära sig lyssna och våga prata i en grupp och på så sätt lära sig turtagning (a.a.).

I *Pedagogiskt program för förskolan* (1987) kan vi läsa att ett viktigt syfte med förskolans samlingar redan då 1987 var att utveckla gruppkänsla, att få se alla i gruppen samtidigt barn och vuxna att ägna sig åt något tillsammans, en lek en sång, en dans eller lyssna på någon kort berättelse (Rubinstein Reich, 1996). Även dagens läroplan för förskolan, (Lpfö 98) tar upp:

Att lärandet skall baseras på såväl samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen skall ses som en aktiv och viktig del i utveckling och lärande. Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själv som lärande individer

(a.a., s. 6).

4.1.5 Våra slutsatser av enkätstudien

Pedagogerna menade att de i samlingen bekräftar och ser varje barn och har möjlighet att föra en diskussion med det enskilda barnet. De andra barnen i gruppen lär sig vara tysta när kompisarna pratar i samlingen. Alla pedagogerna som svarade på enkäterna menar att barnen lär sig visa respekt för varandra på detta sett. Barnen får också tillfälle att träna sig på att prata inför andra när de berättar vad de varit med om. Detta är en viktig del i barnens identitetsutveckling (Granberg, 1998).

4.2 Hur samlingen gestaltar sig på våra tre förskolor

I följande avsnitt kommer vi att beskriva hur samlingen gestaltade sig på de tre medverkande förskolorna. Resultaten bygger på analyserna från observationsstudierna. Här presenteras de gemensamma mönster som framkommit. Redovisningen delas upp i *samlingens organisation och samlingens innehåll*.

4.2.1 Samlingens organisation

Ett gemensamt mönster på våra tre förskolor var att de hade samling minst fyra dagar av fem. På alla förskolorna fick barnen avbryta det de höll på med och städa undan när personalen tyckte att det var dags för samling.

På Ananasens förskola var samlingarna i en matsal på grund av renoveringsarbetet som pågick. Pedagogerna ansåg att det var den lokal som var mest lämpad för samling. Det var trångt och ringen blev väldigt liten och samlingssituationen blev mest ett irritationsmoment. Under samlingarna var det tre pedagoger som satt med i ringen men en hade huvudansvaret. De andra pedagogerna satt mest med i samlingen för att hålla ordning på barnen men deltog vid aktiviteterna. Alla pedagogerna satt ner på golvet med barnen.

Vid samlingen på Bananen satt barnen i en cirkel framför pedagogen som höll samlingen, de andra pedagogerna satt med i cirkeln. Alla satt på golvet under samlingen utom en av pedagogerna som satt på en pall med hjul.

På Citronens förskola var samlingen i ett speciellt rum med stor öppen golvyta. Barnen skulle ställa sig i en ring och skulle stå varannan flicka, varannan pojke. Några barn kom lite efter de andra och pedagogerna bad barnen i ringen att släppa in kompisarna. En pedagog uppmärksammar att barnen inte står korrekt och ordnar ringen så som hon vill ha den. Ett barn lutar sig mot en bokhylla och pedagogen ber att barnet ska hoppa fram från hyllan. Samlingen inleds med att pedagogen säger: - Nu kör vi igång! Barnen släpper varandras händer och skakar loss. Sedan säger pedagogen varsågod och sitt, alla barnen och tre av pedagogerna sätter sig på golvet, den fjärde står kvar. Barnen frågar om inte hon ska sätta sig och då svarar hon att hon inte ska sätta sig och att barnen vet att hon inte kan sitta på golvet.

4.2.2 Samlingarnas innehåll

Gemensamt innehåll i samlingarna på alla förskolorna var, någon form av närvaro, upprop, sång, lek, ramsor, rörelse, samtal och avslutning. I följande text redogörs för hur detta innehåll gestaltar sig i samlingen.

Närvaro-Upprop

På Ananasens förskola var det pedagogen som ledde samlingen som ropade upp namnen på barnen. Pedagogen hade en lista på barnen och sa namnen på varje barn som då svarade om de var på förskolan, om det saknades något barn talade resten av barngruppen om detta för pedagogerna.

På Bananens förskola använde de namnkort för att se vilka barn som var närvarande. Pedagogen börjar med att lägga ut namnkort på golvet sedan får barnen komma fram ett och ett för att försöka hitta sitt namn. Barnen får väldigt kort tid på sig sedan visar pedagogen var deras kort ligger. När alla barnen tagit sitt kort får ett utvalt barn räkna hur många barn de är i samlingen, sedan räknar man hur många som är flickor respektive pojkar samt personal. Man pratar om vilka barn som inte är på förskolan och varför de inte är där.

På Citronens förskola är det leken *Namnstafettsången* som inleder samlingen, man börjar hos pedagogen och går runt i hela ringen. Detta är ett moment i samlingen på Citronens förskola som man gör varje dag. En av pojkarna står med händerna i fickorna och pedagogen påpekar detta hela tiden. Under leken tycker pedagogen det är viktigt att man säger sitt namn högt och tydligt och de barn som inte gör det blir tillsagda. Mitt under leken kommer ytterligare en pedagog in i rummet, hon försöker vara tyst men barnen blir okoncentrerade och tappar tråden i sången. Barnen slutar sjunga en stund och tittar på pedagogen och när hon börjar sjunga då fortsätter barnen också sjunga.

Alla förskolorna hade någon form utav upprop som inledde samlingen, dock på olika sätt.

I uppropet markeras vem som tillhör gruppen och barnen uppmärksammas ett och ett vilket ger dem bekräftelse. Uppropet innebär också social träning i att vänta på sin tur, att följa instruktioner och att framträda inför andra. I detta moment tränas jaguppfattningen genom att barnen vet att det är de som lystrar till det namnet (Rubinstein Reich, 1996;16).

Sång, lek, ramsor och rörelse

Detta var något som fanns med i alla samlingarna vi observerat. När alla barnen var uppropade på Ananasen frågade pedagogen som höll i samlingen om det var någon som hade en önskesång. Barnen sa rakt ut vilken sång de ville sjunga och pedagogen valde vilken sång de skulle sjunga. De sjöng sånger som t.ex. Blinka lilla stjärna, Min kära lilla ponny, Rockspindeln och Bamsespindel.

Pedagogen på Bananen har valt ut några olika sångkort och barnen får dra ett kort och så sjunger de den sången tillsammans och så gör man tills alla sångkort är dragna. Sångerna man sjunger denna dag är en sång om veckodagarna, Blinka lilla stjärna, Rockspindeln, Lilla Ludde och Tio små indianer.

Efter namnstafetten på Citronen har en pedagog lovat en flicka att de ska sjunga Blinka lilla stjärna. Sedan gör man en ramsa som de kallar Fem små flugor.

Sång, lek, rörelse och ramsor är ofta förekommande inslag i samlingarna. I sången ska man ha roligt och uppleva gemenskap. När man leker skapas gemenskap i gruppen. Många lekar är också utformade så att barnen uppmärksammas individuellt i gruppen och blir då bekräftade (Rubinstein Reich, 1996). Vi anser att den proximala zonen synliggörs bland annat i sång, musik, dans och rörelse då pedagogen styr och utmanar barnen att lära sig olika sånger och rörelser.

Samtal

Ananasen var den enda av förskolorna som hade fruktstund i samlingen. Ett barn som var utvalt av pedagogen delade ut frukt till sina kompisar. De samtalade kring frukten de åt, vad det var för frukt, vilken färg den hade och om det var en stenfrukt eller en citrusfrukt. Barnen var väldigt engagerade i samtalet om frukterna och kunde väldigt mycket om dem. Det märktes att de pratade om detta varje dag.

När en av pedagogerna på Bananen håller samling utomhus är det barnen som styr vad samlingen ska innehålla. Just den aktuella dagen för observationen var förskolan vid stranden. Ett av barnen hittar en flaska och frågar varför den ligger där på stranden. Förskolläraren

samlar då barnen och de samtalar om att man inte ska skräpa ner i naturen och var man ska kasta flaskor någonstans. Alla barnen får möjlighet att ställa frågor och berätta själv om hur de gör med skräp hemma.

På Citronen handlar samtalen om vad som ska hända på förskolan under dagen och även under hela veckan. Det är pedagogen som styr vad samtalet ska handla om och barnen får endast svara på frågor som pedagogen ställer.

Läroplanen för förskolan (Lpfö98) säger att:

Lärandet skall baseras på såväl samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen skall ses som en aktiv och viktig del i utveckling och lärande. Förskolan ska ge barnen stöd i att utveckla en positiv uppfattning om sig själv som lärande och skapande individer. (Skolverket, 2006;6).

Rubinstein Reich (1996) säger att informativa samtal om vad som ska ske, en slags information är vanliga inslag i samlingen. Dessa handlar framförallt om vad resten av dagen ska innehålla (a.a.).

Rubinstein Reich (1993) skriver att samtalen under samlingen benämns som *språkspelet eller det pedagogiska spelet*. Med detta menar hon att pedagogen dominerar samtalet både kvalitativt och kvantitativt. Pedagogen har makten att lägga beslag på talutrymmet och möjligheten att introducera nya ämnen. De ställer ofta frågor som är ledande och lägger gärna svaren i munnen på barnen istället för att låta barnet vara en självständigt tänkande individ (a.a., s. 45).

Avslutning

Alla tre förskolorna hade någon form av avslutning på samlingen. På Ananasen uppmanades barnen att gå på toaletten så även på Bananen. På Citronen sade pedagogen att alla snippor skulle gå och tvätta händerna medan snopporna skulle lyssna på saga. Det var pedagogen som bestämde när barnen skulle lämna ringen t.ex. genom att säga en färg på strumporna och då fick man gå.

Detta var också något som Rubinstein Reich (1993) fann som ett gemensamt innehåll i de samlingar som hon observerade i sin avhandling *Samling i förskolan* (a.a.).

4.2.3 Våra slutsatser av observationsstudien

Alla samlingar som observerats ägde rum mellan nio och halv tio på förmiddagen och varade ungefär trettio minuter. Samlingarna var alltid i en ring och alla pedagoger deltog men en hade huvudansvaret för samlingen. Enligt våra upplevelser var det de andra deltagande pedagogernas uppgift att hålla ordning på barngruppen så att planeringen kunde följas.

4.3 Barns tankar kring samlingen

Hur tänker barnen kring den dagliga samlingen på förskolan?

Vi fick väldigt korta svar på frågorna vi ställde till barnen. Barnen på alla tre avdelningarna hade ungefär samma uppfattning om samlingens innehåll. Samtliga barn på alla tre förskolorna sa att barnen och fröknarna sitter i en ring på golvet när det är samling. Att sjunga mycket, äta frukt, leka lekar och prata om vad man gjort i helgen var deras syn på samlingen. De berättade också att det är fröknarna som bestämmer vad man ska göra på samlingen men ibland får barnen bestämma vad de ska sjunga.

Några av barnen på Ananasen kom ihåg vad samlingen hade handlat om denna dag. Anna och Martin som båda är fem år svarade att man på samlingen pratar om frukten man äter och vad det är för dag, att de sjunger ibland och lär sig nya ramsor. Ibland får vi berätta vad vi gjort i helgen och båda två tyckte om att sjunga bara det inte var för ofta. Alla de intervjuade barnen sa att det var fröknarna som bestämde vad man skulle göra på samlingen.

Barnen på Bananens förskola berättade att det är sång, musik och sagor som de förknippar med samlingen. Det är framförallt en pedagog som barnen tycker har roligast samling när hon berättar saga för dem. Många av barnen tycker det är roligast när de får leka i samlingen. Det är lekar som *Törnrosa är ett vackert barn*, *Björnen sover* och när de får använda fallskärmen, som de förklarade för oss är en stor fallskärm som barnen håller i och gungar upp och ner så den böljar och så sjunger de olika sånger under tiden. Inte heller på Bananens förskola tycker något av barnen att de får ha något medinflytande i att planera inför samlingen.

På Citronens förskola berättade barnen att de leker *Namnstafett* varje dag på samlingen. Samtliga barn tyckte speciellt om när en pedagog höll i samlingen, precis som på Bananen var det sagoberättandet som barnen tyckte var roligast. Sjunga är också något som man gör varje dag på samlingen enligt barnen.

Utifrån barnens svar kan vi se att innehållet i samlingen ser likadant ut på de tre förskolorna i vår studie. På två av de tre förskolorna är det framförallt sagoberättandet som barnen tycker är roligast. På den tredje förskolan var det frukten barnen såg mest fram emot.

På alla tre förskolorna började och slutade man alltid samlingen i en ring. Enligt barnen var det både pedagoger och barn med i samlingen.

Rubinstein Reich (1996) säger i sin bok att en tolkning av barnens svar är att de på grund av sin låga ålder och utvecklingsnivå har lättast att ge svar som har med formen att göra, det vill säga sådant som har samband med hur man gör i samlingarna. Att man sitter och hur man sitter tillhör det som barnen påpekar mest i hennes intervjustudie om samlingen. I vår studie var det samlingens innehåll, vad man gör i samlingen som barnen berättade mest om.

4.3.1 Våra slutsatser av barnintervjuerna

Genom barnens svar på intervjuerna kan vi utläsa att samling är något barnen tycker om. En rutin som de vill ha varje dag. De beskriver många saker i innehållet i samlingen som roliga.

I Lpfö 98 står det som ett av målen att:

Barnen ska utveckla sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation (Lpfö 98;11).

Utifrån barnens svar i intervjuerna kan vi utläsa att de inte får påverka innehållet i samlingen i förväg utan pedagogerna har en färdig planering som de använder sig av. Det förekom på alla tre förskolorna att barnen under samlingen fick bestämma vilka sånger eller lekar de skulle sjunga och leka. På de förskolorna där barnen tyckte sagoberättandet var roligast bestämde pedagogen vilken saga som skulle berättas.

5 Diskussion

I detta avsnitt redovisar vi vår metoddiskussion och gör en avslutande diskussion kring resultatet av vår undersökning. Vår förhoppning med arbetet är att personalen ska reflektera över innehållet i sina samlingar. Vi ger också idéer till vidare forskning.

5.1 Metoddiskussion

Här kommer vi att analysera hur vår undersökning gick och diskutera om vårt val av metod var relevant.

Enkät

Vi anser att valet av anonym enkät inte var ett bra val. I bearbetningen av svaren märkte vi att det fanns mycket vi skulle vilja fråga pedagogerna mer om. Om vi intervjuat pedagogerna istället hade vi kunnat ställa följdfrågor direkt. Vi kan konstatera att pedagogerna lagt ner mycket tid för att besvara vår enkät. Vi ställer oss frågan om det blev så för att det var den anonyma enkäten vi valt. Av 20 utdelade enkäter fick vi tillbaka 18. Pedagogerna som deltog i enkätundersökningen hade väldigt lika tankar om samlingen, detta trots att vi gjort urval av pedagoger i två olika kommuner.

Observation

Observation som metod anser vi var bra i vår undersökning. Vi fick där besvarat frågan *Hur samlingen gestaltas på förskolan för barn 4 – 5 år*. Vi kunde också få vår syn på vad barnen lär sig under samlingen. Vi genomförde observationerna ensamma på vars en förskola och tillsammans på den tredje. Vi kan i efterhand konstatera att det var bättre att vara två, då vi kunde koncentrera oss på olika saker i samlingen. När vi renskrev observationen kunde vi fråga varandra hur vi uppfattat olika saker.

Barnintervjuer

Intervjuerna med barnen har vi gjort både ensamma och tillsammans. Att vara två vid en intervju kan leda till att intervjupersonen känner sig underlägsen (Thomasson, 2002). Vi upplevde inte att de barn som blev intervjuade kände så. Vi delade upp frågorna mellan oss och det fungerade bra, vi varken avbröt eller störde varandra under intervjun så samspelet

fungerade utmärkt. Under intervjuerna har vi använt oss av bandspelare för att kunna koncentrera oss på vad barnen sa, och för att inte missa något viktigt. Att använda bandspelare fungerade bra och vi upplevde inte att barnen var besvärade av den. Efter intervjuerna transkriberade vi dem. Det tog lång tid men var till stor nytta i vår analys, då vi kunde gå tillbaka och lyssna flera gånger på det barnen sagt. Detta för att vi ville försäkra oss om att vi fått med allt som barnen svarat.

5.2 Avslutande diskussion

Under arbetsprocessen med vår undersökning har vi fått en större inblick i hur viktig samlingen är för barn och pedagoger. När vi började vårt arbete med studien hade vi båda en negativ bild av samlingen. Våra erfarenheter av samlingen under VFT perioder, samt när vi varit och vikarierat på förskolan, är att samlingen är ett onödigt avbrott i barnens egna aktiviteter.

Vi kom fram till att samlingarna på de tre förskolorna ser nästan identiska ut, både vad gäller innehållet och formen. Tidigare forskning visar också att samlingen såg likadan ut på de förskolor som då undersöktes (Rubinstein Reich, 1993). Det som pedagogerna i vår studie tagit upp som viktiga aspekter i samlingen är att skapa gruppkänsla och gemenskap. Detta kan vi koppla till det sociokulturella perspektivets syn på det sociala samspelets del i barns utveckling. Vygotskij menade att barn lär sig i samspel med andra (Säljö, 2003). Upprop på samlingen, stämmer med vad Dysthe, 1995 skriver. Hon menar att det är viktigt att barnen känner sig hörda och uppmärksammade (a.a.). Förskollärarna i vår studie menar att genom uppropet kan de se alla barn och alla får uppmärksamhet och bekräftelse.

Alla förskollärarna på de förskolorna vi undersökt tycker att samlingen är positiv för barnens gruppkänsla. Detta stämmer överrens med vad forskningen säger om samspel. Drivkraften i barns utveckling och lärande är det sociala samspelet med andra människor (Säljö, 2003).

Pedagogerna tycker att rutiner är viktiga på förskolan. Dessa utgör en trygghet för barnen. Samlingen är en rutin där barnen vet vad som gäller och vad som ska göras. De gör att barnen känner sig trygga. Att sjunga samma sånger varje dag skapar trygghet för barnen.

5.3 Sammanfattning

Vi har gjort vår studie för att undersöka om samlingen på förskolan har någon innebörd för barns lärande. Vi har fått svar på våra frågeställningar samt besvarat syftet genom att dela ut enkäter till 20 pedagoger, gjort observationer vid nio olika tillfällen på de olika förskolorna och intervjuat 13 barn. Vi har genom undersökningen fått kunskap om hur samlingen kan gestalta sig på förskolan, vilken betydelse pedagogerna anser att samlingen har för barns lärande. Under arbetets gång har vi fått en mer positiv syn till samlingen och våra förutfattade meningar har till viss del ändrats och vi kommer troligen själv också använda samlingen när vi börjar arbeta i förskolan. Vi anser dock fortfarande att samlingen inte bara ska vara något man tar till när det passar pedagogerna utan det ska finnas ett klart syfte med innehållet.

Det vi funnit mest gemensamt på de tre förskolorna vi undersökt är, att grupp känslan i barngruppen stärks och att varje individ blir i en bra utformad samling bekräftat. Det som är viktigast för barns lärande är enligt oss samtalet, det fanns det mycket lite av i de samlingar vi observerat. Trygghet och rutiner har varit viktigt för de pedagoger som deltagit i enkätundersökningen och att samling varje dag kan skapa det.

Vi anser att det varit svårt att hitta relevant litteratur om samlingen. Därför är den litteratur vi använt oss av lite äldre. Walch skrev sin bok 1987 och Rubinstein Reich skrev sin avhandling 1993. Trots att litteraturen varit gammal har vi sett att både Walch (1987) och Rubinstein Reich (1993) kom fram till samma saker angående samlingen som vi kommit fram till nu 2007.

Slutligen menar vi att det är otroligt att samlingen ser i stort sett likadan ut som på Frøbels tid trots att samhället och barnsynen har förändrats.

5.4 Förslag på vidare forskning

Vi har endast haft kvinnliga pedagoger med i vår undersökning och det skulle vara intressant att se om det ser likadant ut på samlingen med en manlig pedagog i gruppen.

Det skulle också vara intressant att undersöka om det pedagogerna anser vara roligt med samlingen, är det samma som barnen tycker är roligt.

Vi skulle vilja göra observationer när barnen är indelade i smågrupper för att då kunna synliggöra om samspel och lärande blir mer synligt i den lilla gruppen.

Referenslista

- Bell, Judith (1993/2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. (översättning Björn Nilsson) (4:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, Olga (1995). *Det flerstämmiga klassrummet*. Lund: Studentlitteratur.
- Granberg, Ann (1999). *Småbarnsmetodik – omsorg, lek och ramsor*. Stockholm: Liber.
- Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2004). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (2001). *Examensarbete i lärarutbildningen – undersökningsmetoder och språklig utformning* (3:e uppl.). Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB.
- Kihlström, Sonja (1995). *Att vara förskollärare, Om yrkets pedagogiska innebörder*. Göteborg: Acta universitatis.
- Läroplan för förskolan (2006) *Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes.
- Lökken, Gunvor & Söbstad, Frode (1995/1995). *Observation och intervju i förskolan*. (översättning Björn Nilsson). Lund: Studentlitteratur.
- Patel, Runa & Davidsson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder, att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (3:e uppl.). Lund: Studentlitteratur.
- Rubinstein; Reich, Lena (1993). *Samling i förskolan*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.
- Rubinstein; Reich, Lena (1996). *Samling i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket (2005). *Kvalitet i förskolan. Allmänna råd och kommentarer*. Stockholm; Fritzes kundservice.
- Socialstyrelsen (1987). *Pedagogiskt program för förskolan*. Stockholm: Liber förlag.
- SOU (1972:26). *Förskolan del 1. Betänkande avgivet av 1968 års Barnstugeutredning*. Stockholm: Liber förlag.
- Säljö, Roger (2003). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.
- Thomasson, Heléne (2002). *Refleksiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab.
- Walch, Jim (1987). *Förskolan – Demokratins vagga?*Lund: Studentlitteratur.
- Wehner-Godée, Christina (2002). *Att fånga lärandet. Pedagogisk dokumentation med hjälp av olika medier*. Stockholm: Liber AB

Bilagor

Bilaga 1: Brev till personalen på förskolorna

Bilaga 2: Brev för tillstånd att intervjua barnen

Bilaga 3. Undersökningsfrågor till pedagoger

Bilaga 4. Intervjufrågor till barnen

Bilaga 1

Hej!

Vi är två lärarstuderande på lärarutbildningen vid Malmö högskola. Nu är det äntligen dags för examensarbetet och därför behöver vi professionell hjälp.

Syftet med arbetet är att undersöka samlingsituationen samt belysa om barnen har något inflytande på denna.

Vi hade tänkt undersöka skillnaden mellan er förskola samt två andra.

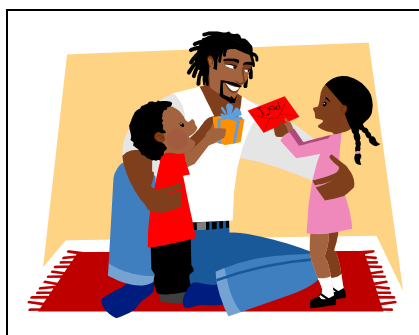
Alla svar kommer att behandlas med sekretess. Vi kommer även att fingera namn på personer och på förskolorna när vi skriver vårt arbete.

Vi ber er besvara följande frågor innan den 10/10- 07 då vi kommer och samlar in materialet.

Om ni undrar något är det bara att fråga.

Tack på förhand!!

Ulrika Visuri & Camilla Aderup Hansson

Bilaga 2

Hej!

Vi heter Camilla Aderup Hansson och Ulrika Visuri och vi går sista terminen på Lärarutbildningen i Malmö. Det har blivit dags att skriva examensarbete. Vi har valt att undersöka samlingen på förskolan, och för att kunna göra det har vi blivit valt att göra barnintervjuer.

Vi kommer inte att ställa några ”känsliga” frågor utan skall bara försöka få en bild av barnens tankar om samling. Inga namn kommer att nämnas i arbetet och inte heller på vilken förskola intervjuerna gjorts.

Vi ber er kryssa för ett av alternativen nedan och återlämna lappen till personalen på förskolan senast den 24/9 .

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Camilla och Ulrika

Barnets namn: _____

Vi tillåter att vårt barn intervjuas _____

Vi tillåter inte att vårt barn intervjuas _____

Förälders underskrift _____

Bilaga 3

Frågelista till pedagoger.

1. Har ni någon form av samling på förskolan?
2. Kan du berätta vad ni gör under samlingen?
3. Hur ofta och länge har ni samling?
4. Delar arbetslaget på ansvaret för samlingarna? På vilket sätt?
5. Har samlingen förändrats under din tid som förskollärare/barnskötare?
6. Anser du att samlingen är viktig för barns lärande? Varför?
7. Vad strävar du efter att barnen ska lära sig under samlingen?
8. Vad tycker du är svårast med att hålla i en samling?
9. Får barnen vara med och planera innehållet till samlingen? Om ja hur? Om nej varför inte?
10. Hur kopplar ni samlingen till Lpfö 98, mål och riktlinjer?
11. När under dagen tycker du samlingen ska vara?
12. Har du något mer du vill berätta angående samlingen?

Bilaga 4

Intervjufrågor till barnen

1. Berätta för mig vad ni gör när ni har samling?
2. Hur brukar ni sitta under samlingen?
3. Var har ni samlingen någonstans?
4. Vad är roligt? Varför?
5. Brukar du lära dig nya saker på samlingen? Kan du berätta vad för mig?
6. Vad gjorde ni på samlingen idag/ igår?